

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

2023 рік

СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ СУБКУЛЬТУР
У СВІТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

очної (денної) і заочної форми здобуття освіти

спеціальності: 054 соціологія

освітньо-професійна програма: соціологія медіації і кримінології

Укладач: Скворець Володимир Олексійович, д. філос.н., доцент, професор кафедри
соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри соціології

В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від "1" вересня 2023 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

Н.В. Горло

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

М.А. Лепський

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Вибіркова
		Блок дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності
Спеціальність 054 – соціологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:
		7-й
Освітньо-професійна програма Соціологія медіації і кримінології	Змістових модулів – 4	Лекції
		10 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Семінарські
		10 год.
		Самостійна робота
		70 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння бакалаврами знань і вмінь щодо проведення соціологічного дослідження кримінальних субкультур у світі.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Соціологічні дослідження кримінальних субкультур у світі» є: ознайомлення студентів із теоретико-методологічними засадами дослідження кримінальних субкультур; осмислення кримінальної субкультури як основи соціального порядку в кримінальному світі; дослідження змісту, функцій, специфіки кримінальних субкультур; дослідження кримінальних субкультур Півдня Італії та США.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **результатів навчання** (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Студенти мають **знати**:

- методологічні засади соціологічного аналізу субкультур;
- вплив неформальних субкультур на соціалізацію особистості;
- субкультури як фактор соціального управління;
- сутність феномену кримінальної субкультури;
- кримінальну субкультуру як регулятор відносин у кримінальному світі;
- кримінальну ієрархію і традиції кримінальної субкультури;
- кримінальні субкультури в Україні;
- кримінальні субкультури Півдня Італії;
- кримінальні субкультури в США.

Студенти мають **вміти**:

- вивчати субкультури засобами соціологічного дослідження;
- аналізувати кримінальні субкультури як регулятор відносин у кримінальному співтоваристві;
- виявляти вплив атрибутів кримінальної субкультури на поведінку особи.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК08. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Тестування у системі Moodle
СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.	Участь у дискусії на семінарських заняттях
СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
СК09. Здатність визначати теоретико-методологічні засади й формулювати ключові результати досліджень «тіньової» сфери суспільства, соціальних відносин, процесів, структур та функцій кримінальної сфери, а також сфери конфліктних комунікацій, взаємин та подій, соціальних технологій вирішення конфліктів різного масштабу та інтенсивності, як спеціальних соціологічних теорій (соціології кримінології, соціології конфліктів, соціології комунікацій, соціології миротворення).	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
СК11. Здатність обґрунтовувати вибір методів і методик для розв'язання дослідницької проблеми діагностування, прогнозування, попередження, вирішення конфліктів та криміналізації суспільства, подолання негативних наслідків та вирішення задач дослідження відповідно до нагальних потреб та перспектив розвитку суспільства.	Участь у дискусії на семінарських заняттях
СК13. Здатність використовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій соціології для дослідження управлінських, політичних та комунікативних процесів в гармонізації суспільства, розвитку соціологічної та правової свідомості, запобігання криміналізації суспільства, створення систем залучення молоді та всіх громадян до сталого розвитку, подолання насильства у різних соціальних відносинах, обігу кримінальних технологій (торгівлі людьми, корупції, бандитизму тощо), у вирішення складних, інтенсивних та різномасштабних конфліктів та професіоналізації медіаторів в українському суспільстві.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	Участь у дискусії на семінарських заняттях

PH17. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
PH19. Володіти навичками соціологічного аналізу соціальних проблем та соціологічного обґрунтування рішень регулювання останніх.	Індивідуальна робота студента – розробка програми соціологічного дослідження кримінальних субкультур

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальний курс «Соціологічний аналіз кримінальних субкультур у світі» пов'язаний з такими дисциплінами, що входять до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Соціологія медіації та криминології»: «Соціологія правозахисної діяльності», «Соціологічні концепції віктимології», а також із таким компонентом навчальної діяльності як навчальна практика.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади соціологічного дослідження кримінальних субкультур

Тема 1. Субкультури як предмет наукового дослідження

Феномен субкультури. Зміст поняття «субкультура». Введення поняття «субкультура» до наукового обігу (Т. Роззак). Соціологи Д. Райзмен і Д. Хебджіж про субкультури. Основні значення змісту субкультури. Основні концепції та теорії субкультур. Основні чинники, що впливають на формування субкультур. Молодіжні субкультури. Субкультури і дослідження субкультурних відмінностей у структурі суспільстві. Типи субкультур. Рівні субкультур. Аспекти і стилі субкультур.

Тема 2. Неформальні субкультури та соціалізація особистості

Аналіз вивчення соціального явища субкультури. Два підходи до опису субкультур. Види субкультур за віковим критерієм. Молодіжна субкультура. Етапи становлення неформальних субкультур. Типологія молодіжних субкультур. Особливості розвитку смислової сфери в юнацькому та дорослому віці. Субкультура і проблема соціалізації особистості. Проблема самовизначення особистості в юнацькому віці. Самореалізація та соціалізація особи в дорослому віці. Структурна модель розвитку смислової сфери особистості приналежної до неформальної субкультури. Смилова сфера як основа структури неформальних субкультур.

Тема 3. Субкультури як фактор соціального управління

Співвідношення культури і субкультури. Ознаки субкультури в концепції О. Мальцева. Ознаки субкультури як елементи соціального управління. Основні підходи до дослідження субкультури. Можливості використання субкультур як технології соціального управління. Дж. Масіоніс про роль субкультур в розгортанні конфлікту в Югославії. Соціальна травма як результат взаємодії культури і контркультури. Соціокультурні зміни в пострадянському українському суспільстві. Зміна напрямку культурних змін в Україні. Г. Лебон про зміну в напрямку мислення як фактор великих потрясінь. Соціолог Ж. Тощенко про появу фантомів як джерело носіїв субкультур. Фантоми як носії субкультур та їхній вплив на зміст, напрям і характер соціальних змін в українському суспільстві.

Змістовий модуль 2. Кримінальна субкультура – основа соціального порядку в кримінальному світі

Тема 4. Поняття кримінальної субкультури

Сутність кримінальної субкультури. Специфіка кримінальних відносин. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин. Ознаки наявності або відсутності кримінальної

субкультури. Структура кримінальної субкультури. Стратифікаційно-стигматичні елементи. Поведінкові атрибути. Комунікативні атрибути. Економічні атрибути. Сексуально-еротичні цінності. Тюремна лірика. Відношення до власного здоров'я. Роль алкоголізму, наркоманії та токсикоманії в кримінальній субкультурі. Вплив кримінальної субкультури на формування соціальних відносин у суспільстві.

Тема 5. Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному світі
Регулювання відносин у кримінальному середовищі. Основні засоби регулювання відносин у кримінальному співтоваристві. Злодійський закон. Основні поняття і норми злодійського закону. Тюремний закон. Основні поняття і правила тюремного закону. Основні механізми функціонування злодійського і тюремного закону. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства. Соціальна ієрархія в кримінальному світі. Поділ на масті: блатні, мужики, козли, опущені. Кримінальна стратифікація – фактор формування поведінки засуджених.

Змістовий модуль 3. Специфіка кримінальної субкультури

Тема 6. Кримінальна ієрархія і традиції кримінальної субкультури

Статус злодія в законі в кримінальній ієрархії. Лідери злочинних угруповань. Жигани. Урки. Роль злодіїв у законі в житті кримінального співтовариства радянського суспільства. Етапи розвитку криміналу в радянський період. Протистояння старої і молоді формации злодіїв у законі у пострадянський період. Спільна грошова каса («общак»).

Тема 7. Особистість і атрибути кримінальної субкультури

Прописка в кримінальному співтоваристві: зміст, функції і сутність прописки. Кримінальні приколи. Кримінальний жаргоні його функції. Татуювання носіїв кримінальної субкультури. Значення татуювань. Зв'язок символіки татуювань із традиціями, звичаями і законами кримінальних субкультур. Кличка в кримінальному середовищі. Основні функції клички в кримінальному світі. Ознаки встановлення кличок. Зміна клички. Клятва в кримінальній субкультурі та її роль. Тюремна лірика. Алкоголізм у кримінальній субкультурі. Наркоманія у кримінальній субкультурі. Специфіка гомосексуалізму в кримінальному середовищі.

Тема 8. Кримінальні субкультури в Україні

Передумови формування організованої злочинності в Україні. Кооперація професійних злочинних лідерів (злодіїв у законі). «Цеховики» – піонери ринкової економіки. Тіньова економіка – джерело формування нового світу. Роль кооперативного руху у формуванні «тіньової» ринкової економіки. Організована злочинність і «тіньова піраміда» в соціальній структурі УРСР. ОЗГ в Києві («череповці», «слов'яни» і «кавказці», киселівці). Організовані злочинні групи Авдишева, Киселя, Савлохи та ін. Кримінальні авторитети в Україні. Регіональні аспекти організованої злочинності в регіонах України.

Змістовий модуль 4. Кримінальні субкультури Півдня Італії та США

Тема 9. Кримінальні субкультури Півдня Італії

Передумови формування організованої злочинності на Півдні Італії. Роль лицарських орденів у формуванні кримінальної традиції. Зародження мафії. Специфіка кримінальної субкультури Каморри. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети. Специфіка кримінальної субкультури Сакра Корона Уніта.

Тема 10. Кримінальні субкультури в США

Сухий закон (1919 р.) і поширення тіньового бізнесу. Чиказькі гангстери. Альфонс Капоне. Гангстерські війни. Коза ностра. Етнічний фактор у формуванні кримінальних субкультур. Афроамериканські банди Bloods и Crips. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha

(Мара Сальватруча – «бригада сальвадорських бродячих мурах»). Мексиканські кримінальні субкультури в США. Російський кримінал у США.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год.		Система накопичених балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год.		Семинарські заняття, год.		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Прак зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	4	2	2	-	9	13	10	5	15
2	15	4	2	2	2	-	11	13	10	5	15
3	15	6	2	-	4	2	9	13	15	0	15
4	15	4	2	-	2	2	11	13	10	5	15
Усього за змістові модулі	60	20	10	4	10	4	40	52	45	15	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30	-	-	-	-	-	30	-	-	-	40
Загалом					90					100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист. ф.
1	2	3	4
1	Субкультури як предмет наукового дослідження	2	2
	Субкультури як фактор соціального управління	2	
2	Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному світі	2	2
3	Кримінальна ієрархія і традиції кримінальної субкультури	2	
4	Кримінальні субкультури Півдня Італії	2	
Разом		10	4

6. Темі семінарських занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист. ф.
1	2	3	
1	Неформальні субкультури та соціалізація особистості	2	
2	Поняття кримінальної субкультури	2	
3	Особистість і атрибути кримінальної субкультури	2	
	Кримінальні субкультури в Україні	2	2
4	Кримінальні субкультури в США	2	2
Разом		10	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Виконання поточного тесту в системі Moodle	<p>Тестові завдання за адресою в системі Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15977</p> <p>Субкультури як предмет наукового дослідження. Феномен субкультури. Зміст поняття «субкультура». Введення поняття «субкультура» до наукового обігу (Т. Роззак). Соціологи Д. Райзмен і Д. Хебджіж про субкультури. Основні значення змісту субкультури. Основні концепції та теорії субкультур. Основні чинники, що впливають на формування субкультур. Молодіжні субкультури. Субкультури і дослідження субкультурних відмінностей у структурі суспільств. Типи субкультур. Рівні субкультур. Аспекти і стилі субкультур.</p>	За виконання поточного тесту студент може отримати до 5 балів .	5
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	<p>Неформальні субкультури та соціалізація особистості. Аналіз вивчення соціального явища субкультури. Два підходи до опису субкультур. Види субкультур за віковим критерієм. Молодіжна субкультура. Етапи становлення неформальних субкультур. Типологія молодіжних субкультур. Особливості розвитку смислової сфери в юнацькому та дорослому віці. Субкультура і проблема соціалізації особистості. Проблема самовизначення</p>	<p>Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів.</p> <p>Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали.</p> <p>Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали.</p> <p>Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали</p>	5

		особистості в юнацькому віці. Самореалізація та соціалізація особи в дорослому віці. Структурна модель розвитку смислової сфери особистості приналежної до неформальної субкультури. Смилова сфера як основа структури неформальних субкультур.		
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Субкультура і соціальне управління» (обсягом 2-3 сторінки) Субкультури як фактор соціального управління. Співвідношення культури і субкультури. Ознаки субкультури в концепції О. Мальцева. Ознаки субкультури як елементи соціального управління. Основні підходи до дослідження субкультури. Можливості використання субкультур як технології соціального управління. Дж. Масіоніс про роль субкультур в розгортанні конфлікту в Югославії. Соціальна травма як результат взаємодії культури і контркультури. Соціокультурні зміни в пострадянському українському суспільстві. Зміна напряму культурних змін в Україні. Г. Лебон про зміну в напрямку мислення як фактор великих потрясінь. Фантоми як носії субкультур та їхній вплив на зміст, напрям і характер соціальних змін в українському суспільстві.	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поперхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3	-	-	15
2	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Тема 4. Поняття кримінальної субкультури. Сутність кримінальної	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на	5

		<p>субкультури. Специфіка кримінальних відносин. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин. Ознаки наявності або відсутності кримінальної субкультури. Структура кримінальної субкультури. Стратифікаційно-стигматичні елементи. Поведінкові атрибути. Комунікативні атрибути. Економічні атрибути. Сексуально-еротичні цінності. Тюремна лірика. Відношення до власного здоров'я. Роль алкоголізму, наркоманії та токсикоманії в кримінальній субкультурі. Вплив кримінальної субкультури на формування соціальних відносин у суспільстві.</p>	<p>питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.</p>	
	<p>Виконання поточного тесту в системі Moodle</p>	<p>Тестові завдання за адресою в системі Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15977</p> <p>Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному світі Регулювання відносин у кримінальному середовищі. Основні засоби регулювання відносин у кримінальному співтоваристві. Злодійський закон. Основні поняття і норми злодійського закону. Тюремний закон. Основні поняття і правила тюремного закону. Основні механізми функціонування злодійського і тюремного закону. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства. Соціальна ієрархія в кримінальному світі. Поділ на масти: блатні,</p>	<p>За виконання поточного тесту студент може отримати до 5 балів.</p>	<p>5</p>

		мужики, козли, опущені. Кримінальна стратифікація – фактор формування поведінки засуджених.		
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Соціальна структура кримінального співтовариства» (обсягом 2-3 сторінки)	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	3	-	-	15
3	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Статуси та ролі в кримінальній ієрархії» (обсягом 2-3 сторінки) Кримінальна ієрархія і традиції кримінальної субкультури Статус злочинця в законі в кримінальній ієрархії. Лідери злочинних угруповань. Жигани. Урки. Роль злочинців у законі в житті кримінального співтовариства радянського суспільства. Етапи розвитку криміналу в радянський період. Протистояння старої і молоді формції злочинців у законі у пострадянський період. Спільна грошова каса («общак») Лідери злочинних угруповань. Жигани. Урки. Роль злочинців у законі в житті кримінального співтовариства радянського суспільства. Поява злочинців у законі. Злочинці в законі в період Другої світової війни. Злочинці в законі 50-60-х	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	5

		роках ХХ століття. Злодії в законі в 70-80-х роках ХХ століття. Протистояння старої і молодій формації злодіїв у законі у пострадянський період. Спільна грошова каса («общак»).		
Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Особистість і атрибути кримінальної субкультури. Прописка в кримінальному співтоваристві: зміст, функції і сутність прописки. Кримінальні приколи. Кримінальний жаргоні його функції. Татування носіїв кримінальної субкультури. Значення татувань. Зв'язок символіки татувань із традиціями, звичаями і законами кримінальних субкультур. Кличка в кримінальному середовищі. Основні функції клички в кримінальному світі. Ознаки встановлення кличок. Зміна клички. Клятва в кримінальній субкультурі та її роль. Тюремна лірика. Алкоголізм у кримінальній субкультурі. Наркоманія у кримінальній субкультурі. Специфіка гомосексуалізму в кримінальному середовищі.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали .	5	
Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Кримінальні субкультури в Україні. Передумови формування організованої злочинності в Україні. Кооперація професійних злочинних лідерів (злодіїв у законі). «Цеховики» – піонери ринкової економіки. Тіньова економіка – джерело формування нового світу. Роль кооперативного руху у формуванні «тіньової» ринкової економіки. Організована злочинність і «тіньова піраміда» в	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна	5	

		соціальної структури УРСР. ОЗГ в Києві («череповці», «слов'яни» і «кавказці», киселівці). Організовані злочинні групи Авдишева, Киселя, Савлохи та ін. Кримінальні авторитети в Україні. Регіональні аспекти організованої злочинності в регіонах України.	відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	3	-	-	15
4	Виконання поточного тесту в системі Moodle	Тестові завдання за адресою в системі Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15977 Кримінальні субкультури Півдня Італії. Передумови формування організованої злочинності на Півдні Італії. Роль лицарських орденів у формуванні кримінальної традиції. Зародження мафії. Специфіка кримінальної субкультури Каморри. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети. Специфіка кримінальної субкультури Сакра Корона Уніта.	За виконання поточного тесту студент може отримати до 5 балів.	5
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Кримінальні субкультури в США. Сухий закон (1919 р.) і поширення тіншового бізнесу. Чиказькі гангстери. Альфонс Капоне. Гангстерські війни. Коза ностра. Етнічний фактор у формуванні кримінальних субкультур. Афроамериканські банди Bloods и Crips. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha (Мара Сальватруча – «бригада сальвадорських бродячих мурах»). Мексиканські кримінальні субкультури	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття	5

		в США. Російський кримінал у США.	змісту – 1-2 бали.	
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Порівняння кримінальних субкультур США та Півдня Італії» (обсягом 2-3 сторінки)	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів. Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали. Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	3	-	-	15
Усього за змістові модулі	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – відповідь на два питання білета екзамену	Питання підготовки: 1. Зміст поняття «субкультура». 2. Основні концепції та теорії субкультур. 3. Неформальні субкультури. 4. Сміслова сфера як основа структури неформальних субкультур. 5. Субкультури як фактор соціального управління. 6. Поняття кримінальної субкультури. 7. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин. 8. Структура кримінальної субкультури. 9. Стратифікаційно-стигматичні елементи кримінальної субкультури. 10. Вплив кримінальної субкультури на	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –5 балів) – усього 2 питання. 5 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття	10

	<p>формування соціальних відносин.</p> <p>11. Регулювання відносин у кримінальному середовищі.</p> <p>12. Основні поняття і норми злочинського закону.</p> <p>13. Основні поняття і правила тюремного закону.</p> <p>14. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства.</p> <p>15. Соціальна ієрархія в кримінальному світі.</p> <p>16. Характеристика становища мастей у кримінальному світі.</p> <p>17. Кримінальна стратифікація – фактор формування поведінки засуджених.</p> <p>18. Статус злочинця в законі в кримінальній ієрархії.</p> <p>19. Поява злочинців у законі та їхнє становище в період Другої світової війни.</p> <p>20. Злочинці в законі 50-60-х роках та в 70-80-х роках ХХ століття.</p> <p>21. Стара і молода формація злочинців у законі у пострадянський період.</p> <p>22. Прописка в кримінальному співтоваристві.</p> <p>23. Кримінальні приколи.</p> <p>24. Кримінальний жаргон.</p> <p>25. Татування носіїв кримінальної субкультури.</p> <p>26. Кличка в кримінальному середовищі.</p> <p>27. Клятва в кримінальній субкультурі та її роль.</p> <p>28. Тюремна лірика.</p> <p>29. Наркоманія у кримінальній субкультурі</p> <p>30. Кримінальна субкультура Каморри.</p> <p>31. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети.</p> <p>32. Кримінальна субкультура Сакра Корона Уніта.</p>		
--	--	--	--

	<p>33. Зародження кримінальних субкультур в США.</p> <p>34. Коза ностра.</p> <p>35. Афроамериканські банди Bloods и Crips.</p> <p>36. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha.</p> <p>37. Мексиканські кримінальні субкультури в США.</p> <p>39. Російський кримінал у США.</p> <p>40. Роль кооперативного руху у формуванні «тіньової» економіки.</p> <p>41. Організована злочинність і національні конфлікти у пізньому СРСР.</p> <p>42. Організована злочинність в регіонах України.</p>		
Виконання підсумкового тесту в системі Moodle	<p>Тестові завдання за адресою в системі Moodle:</p> <p>https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15977</p>	За виконання підсумкового тесту студент може отримати до 10 балів .	10
<p>Практичне завдання – індивідуальна робота студента, що передбачає розробку програми соціологічного аналізу певних кримінальних субкультур. Розробка має бути до початку екзамену представлена у вигляді презентації обсягом 12-15 файлів. Студент повинен публічно захистити свій проект конкретного соціологічного дослідження перед студентами групи і викладачем.</p>	<p>Теми для розробки студентами програми соціологічного дослідження:</p> <p>1. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур Каморри.</p> <p>2. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур Ндрангети.</p> <p>3. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур Коза ностри.</p> <p>3. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур Якудзи.</p> <p>4. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур афроамериканських банд.</p> <p>5. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур сальвадорських банд MS-13.</p> <p>6. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур Сакра Корона Уніта.</p> <p>7. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур мексиканських банд в США.</p>	<p>Критеріями оцінювання є наявність визначених складових у розробленій програмі соціологічного дослідження:</p> <p>1) титульний лист, у якому вказано прізвище та ім'я автора, назву теми дослідження;</p> <p>2) актуальність обраної проблеми дослідження;</p> <p>3) мета і завдання дослідження;</p> <p>4) предмет дослідження;</p> <p>5) основні методи дослідження;</p> <p>6) основні ідеї теорій і концепцій, на які спирається дослідження;</p> <p>7) розробка заняття ґрунтується на сучасній літературі –</p> <p>18-20 балів</p>	20

		<p>8. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур російського криміналітету в США.</p> <p>9. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур організованої злочинності в Росії.</p> <p>10. Соціологічний аналіз кримінальних субкультур організованої злочинності в Китаї.</p> <p>Обсяг роботи – не менше 12 сторінок.</p>	<p>Повна або часткова відсутність одного з названих критеріїв – 15-17 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність двох із названих критеріїв – 12-14 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність трьох із названих критеріїв – 9-11 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність чотирьох із названих критеріїв – 5-8 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність п'ятьох із названих критеріїв – 1-4 бали.</p>	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кримінальна субкультура: поняття, суспільна небезпека, форми та засоби впливу на правопорядок установах виконання покарань: навчальний посібник / О. Г. Колб, О. М. Литвинов, І. О. Колб, С. О. Колб, Л. М. Горбач, С. Ю. Чередніченко; за заг. ред. д.ю.н., професора О. Г. Колба. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 222 с.

Додаткова:

1. Божок О. І. Феномен субкультури в багатогранності буття культури. *Вісник НТТУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка.* 2009. Випуск 2. С. 17-20.
2. Гула Л. Кримінальна субкультура як детермінант злочинності в установах виконання покарання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 884. С. 223–229.
3. Дрьомін В. М. Злочинність як соціальна практика : інституціональна теорія криміналізації суспільства : монографія. Одеса : Юридична література, 2009. 616 с.
4. Золотарева Ю. И. Маргинализация общества как фактор его криминализации. *Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. пр. Харків, 2004. С. 307–309.
5. Козаченко А. В., Клёван Н. В. Феномен транснаціональної преступности : научно-практическое пособие. Николаев : ООО «Фирма «Илион», 2009. 408 с.
6. Мальцев О. Вечный двигатель. Одесса : ЧП «Издательский дом «Патриот», 2021. 155 с.
7. Мальцев О. Методическое пособие по исследованию субкультуры «Нарисуйте субкультуру». Одесса : ЧП Издательский дом Патриот, 2021. 130 с.
8. Мужанова Н. В. Психологічні особливості розвитку смислової сфери представників неформальних субкультур : дис. ... канд. психол. наук (доктора філософії) за

- спеціальністю 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Державний заклад «Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова». Київ, 2021. 211 с.
9. Павелків В. Р. Психогенеза агресивної та деструктивної поведінки у підліткових субкультурах : дис. ... докт. психол. наук за спеціальністю 19.00.07 педагогічна та вікова психологія, 05 соціальні та поведінкові науки (053 психологія). Рівне, 2019. 475 с.
  10. Рахманов О. А. Соціальна стратифікація і класова структура суспільства : навчально-методичний комплекс. Київ : КНЕУ, 2011. 21 с.
  11. Рущенко И.П. Изучение криминальной субкультуры: методологические проблемы. Кримінальна субкультура як фактор злочинності: Кримінологічні дослідження: Вип.2. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2008. С. 9-15.
  12. Рущенко І. П. Від «кримінальної революції» до «кримінального суспільства». *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2014. №2. С. 3-22.
  13. Рущенко І. П. Соціологія злочинності : монографія. Харків : Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. 370 с.
  14. Скворец В. А. Роль субкультур в процессах латентного социального управления. *Scientific Journal «Newsletter on the results of scholarly work in sociology, criminology, philosophy and political science»*. Вестник «Результаты работы ученых: социология, криминология, философия и политология». Ежеквартальный немецкий научный / научно-популярный журнал. 2021. Т. 2. Выпуск № 6: Субкультуры. С. 14-19.
  15. Соболев В. О., Ярмиш О. Н. Організовані злочинні групи як об'єкт соціологічного аналізу. *Український соціум*. 2002. № 1. С. 33-40.
  16. Фурман А. Субкультура. *Психологія і суспільство*. 2011. № 3. С. 187-192.
  17. Чаплик М. М. Злочинний жаргон як феномен кримінальної субкультури. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. Харків. 2013. № 1045. С. 164-168.
  18. Чаплик М. Руйнування «кримінального суспільства» як запорука єдності України. *Український соціологічний журнал*. 2014. № 1-2. С. 117-122.

Інформаційні джерела:

1. Лоренс П. Італійська мафія: як кримінальні клани поширились світом. BBC News Україна, 29 січня 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-42858324>
2. Макаренко Н. К. Професійна злочинність в Україні в роки незалежності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 172-183. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/7468/1/17.pdf>
3. Мамедов Г. Італійська мафія: чи можна подолати неподолане? Українська правда. 17 лютого 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/02/17/7324383/>
4. Скворец В.А. Формирование субкультур как технология латентного социального управления. *Granite of Science. Scientific and popular journal*. Латвия: Рига. 2021. №7. *Гранит науки. Еженедельное издание об украинской и мировой науке*. 2021. № 7. «Субкультуры завоевали весь мир». С. 90-95. URL: <https://un-sci.com/wp-content/uploads/2021/08/granit-7-szhatyj.pdf>
5. Степанова О.А. Молодіжне угруповання скінхедів: соціальний портрет субкультури. С. 379-385. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/3816-D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-6588-1-10-20190508.pdf>
6. Dickie, John Cosa Nostra : a history of the Sicilian Mafia, London : Coronet, 2007. URL: https://archive.org/details/cosanostrahistor0000dick_z0s5/page/n543/mode/2up